

DOCUMENTA PRAEIVIA.

Leonardi Lessii de Controversia Lovaniensi librum editurus, documenta quaedam praemittenda censui, quibus et illud opus et Lovaniensium doctrina in eo refutata melius intelligerentur:

1. *Assertiones*, quas S. Theologiae Facultas Lovaniensis ex Lessii dictatis excerptas dixit et censura notavit;

2. *Summam controversiae ex Iustificatione seu defensione eiusdem censurae (Antapologia)*, contra Lessii *Apologiam* scripta et Parisiis a. 1683. typis mandata;

3. *Propositiones* ex dictatis Iacobi Iansonii, Professoris Lovaniensis, excerptas, quas Leonardus Lessius Romam miserat;

4. *Censuram ad [has] sententias Lovanio missas*, quam Bellarminus scripsit;

5. *Sententiam Bellarmini de controversia Lovaniensi.*

Propositiones Iansonii, censuram et sententiam Bellarmini ex codice ms. tabularii S. L., qui *Flandr. Controvers. Locaniae 1587—1594.* inscribitur et illum quoque Lessii librum continet, accurate describendas curavi. Quidam vero celebrem S. I. theologum ad opus exarandum impulerit, supra p. 188. et 189. fuse enarravi; ibidemque notavi, ipsum hanc Antapologiae refutationem iam d. 17. Oct. 1588. Nuntio Apostolico tradidisse, ut Romam ad S. Sedem mitteretur. Quocirca, quum *Concordia* Molinae a. 1589. foras data sit, luculentissimum doctrinae, quae ante Molinam in Societate Iesu de gratia et scientia media tradebatur, testimonium in Lessii libro hucusque nondum edito continetur. Quod testimonium ita edam, ut ea, quae ibi de sacra Scriptura dicta sunt, neque approbare neque improbare velim. Etenim haec omnino secundum SS. Concilii Vaticani definitionem diiudicanda sunt; iam vero gravissimi theologi inter se dissentire videntur, utrum tertia Lessii propositio, etiam deleta parenthesi (*qualis forte est II. Mach.*), quam ipse deleri voluit, cum doctrina Vaticana omnino concordet necne. Quam difficillimam quaestionem disceptare mediocritati meae nec licet nec lubet.

Eminentissimus Card. Franzelin: „De sententia,“ inquit, „mere hypothetica, ut eam Bonfrerius [cum Lessio] explicuit, Concilium [Va-

ticanum] non loquitur. Revera si tantummodo dicitur, librum humanitas scriptum, cuius in omnibus et singulis veracitatem Deus postmodum revelatione publica revelasset, posse dici sacram Scripturam et habituram auctoritatem divinam, his potest esse de verbis, dummodo agnoscat diversitas huiusmodi libri a Scriptura divinitus inspirata, quam accepit et habet Ecclesia" (De div. traditione et scriptura, II. ed., p. 373.). Hanc vero diversitatem Lessius identidem agnoscit; *sentit et semper sensit*, omnes s. Scripturae libros, quos S. Tridentina Synodus recensuit, divinitus inspiratos esse, et hanc inspirationem cum revelatione esse *modos*, quibus *summa auctoritas primae veritatis* omnibus illis libris applicaretur, ideoque proximam continere rationem, cur pro sacris et canonicis sint habendi. De facto igitur, i. e. de canonicis V. et N. T. libris, idem videtur sentire, quod Vaticanum docet: eos libros pro sacris et canonicis habendos esse propterea quod Spiritu Sancto inspirante conscripti Deum habent auctorem. Sed praeterea putat, alia ratione, quae tamen nunquam facta sit, summam illam auctoritatem s. Scripturae propriam alicui libro obtingere posse, de qua *sententia mere hypothetica Concilium non loquitur*. In naturam s. Scripturae inquirens ultimam eius rationem a proxima distinguit: ultimam rationem esse *summam auctoritatem primae veritatis nullo modo dependentem ex [alia] Scriptura vel traditionibus, sed immediate tantum a Spiritu Sancto, proximam autem rationem esse modos, quibus summa illa auctoritas alicui libro applicetur, quosque tres enumerat, revelationem prophetica, inspirationem, approbationem*. Ideo existimavit, librum divinitus tantquam omnibus suis partibus verissimum approbatum *recte* s. Scripturam dici posse, quia ei suprema illa auctoritas vere obtingeret. Nihilominus, quum is liber ea divinae originis dignitate careat, qua omnes et singuli s. Scripturae libri reipsa sunt ornati, Lessius non gravatur, si quis huic libro appellationem s. Scripturae denegat, dummodo agnoscat, eum parum cum s. Scriptura auctoritatem divina illa approbatione consequi. *Videtur mihi*, inquit, [talis epistola] *parem sacrae Scripturae auctoritatem habitura, sive quis eam velit appellare Scripturam sacram sive non; nam questio videtur de nomine*.

Alii theologi tertiam Lessii propositionem alia ratione defendunt, de qua videtur libellus periodicus „Stimmen aus Maria-Laach“ VI., 287. et 288.

Alii vero hanc sententiam cum Concilii Vaticani doctrina non posse conciliari contendunt, qua de re disserit illustris S. I. theologus Ioseph Kleutgen in opusculo vere egregio, quod cum Lessii libro hic edere nobis contigit.

ASSERTIONES A FACULTATE LOVANIENSI CENSURA NOTATAE.

De Scriptura Sacra.

1. Ut aliquid sit Scriptura sacra, non est necessarium singula eius verba inspirata esse a Spiritu Sancto.
2. Non est necessarium, ut singulae veritates et sententiae sint immediate a Spiritu Sancto ipsi scriptori inspiratae.
3. Liber aliquis (qualis forte est secundus Machabaeorum) humana industria sine assistentia Spiritus Sancti scriptus, si Spiritus Sanctus postea testetur ibi nihil esse falsum, efficitur Scriptura sacra.

De praedestinatione et reprobatione.

1. Augustinus definit, quod Praedestinatio est praescientia et praeparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur quicumque liberantur. Quae definitio valde bona est, si intelligatur de praedestinatione hominum, quae supponit servitatem et peccatum, et de certitudine ex praescientia, non ex mera praedestinatione.
2. Deus post praevium peccatum originale habuit voluntatem dandi Adamo et toti eius posteritati sufficientia media contra peccata, et auxilia ad consequendam vitam aeternam, ergo dat illis sufficientes auxilium ut possint reverti.
3. Tota Scriptura plena est praeceptis et exhortationibus, ut peccatores convertantur ad Deum; atqui Deus non praecipit impossibilia, ergo dat illis sufficientes auxilium ut possint converti.
4. Dices Deum quidem omnes vocare ad poenitentiam, sed non secundum propositum, aut non illa vocatione, quae est sine poenitentia. Respondeo, hoc videtur alienum a bonitate Dei, quia non hoc esset serio, sed delusorie vocare, si vocaret aliquem non ex intentione ut convertatur. Augustinus autem (ut in scholio additur) propositum Dei accipere videtur, ut idem sit quod illo modo quo novit illum seculum.
5. Iubentur omnes baptizari, ergo Deus quantum in ipso est vult omnibus dare gratiam baptismi.
6. Hunc locum, Deus vult omnes homines salvos fieri, id est, vult omnes salvos fieri qui salvi fiunt, non videtur exponere Augustinus (I. Tim. 2. Epist. 107. et de praedest. sanct. c. 8.) secundum intentionem Apostoli, et sex ampliusque argumentis dicta interpretatio oppugnatur.
7. Deus vult dare Christum in redemptionem pro omnibus nullo excepto, ergo omnibus praeparavit sufficientia remedia per Christum. Prob. cons. quia eatenus est Christus omnium Redemptor, quatenus per ipsum dantur omnibus sufficientia auxilia quibus resurgant a pec-

catis; si enim non darentur sufficientia, verus non esset eorum Redemptor, quia neque quoad sufficientiam, neque quoad efficaciam.

8. Ut peccator possit converti, non est necessarium ut recipiat utrumque auxilium (praeveniens scilicet et concomitans) in actu secundo, sed satis est ut accipiat auxilium praeveniens in actu secundo, et tunc vere habet auxilium sufficiens ad actualem conversionem.

9. Concomitans concursus specialis seu supernaturalis ita praeparatus est peccatori, sicut concursus naturalis et generalis praeparatus est potentiae naturali, verbi gratia potentiae videndi. Et infra: Deus non dat ipsa opera bona, nisi quatenus per gratiam praevenientem dat nobis auxilium sufficiens et paratus est dare concursum gratiae concomitantis in actu secundo, si velimus.

10. Augustinus ubicumque dicit nos non tantum gratia egere qua possimus, sed etiam qua faciamus, intelligendus est de supradicto concomitante concursu, quod scilicet non possimus facere sine auxilio gratiae concomitantis; alioqui dictum eius non esset universaliter verum. Nam ut faciamus non requiritur efficax excitatio, quae voluntatem infallibiliter determinet, qualis forte fuit in Paulo, Magdalena aliisque nonnullis dum converterentur; sed sufficit multo minor, quae plenissimam relinquat libertatem.

11. Quod dicit Augustinus (De dono persev. c. 14.), eis qui non sunt a perditionis massa segregati non adhiberi dicta vel facta divina per quae possent credere si audirent ea vel viderent, cum grano salis accipiendum est, ut intelligantur non accipere in actu secundo illa auxilia cum quibus Deus noverat eos de facto convertendos, quod certissimum est de omnibus qui non convertuntur.

12. Ad illud quod ex cap. 6. de praedest. Sanctorum obieitur, ubi Augustinus docet hunc nolle credere, quia eius voluntas non praeparatur a Domino, quod tamen erat necessarium ut credere vellet: responderetur valde improprie dici, quod is cui sufficienter proposita est fides, ideo nolit credere, quia eius voluntas non praeparatur a Domino.

13. Est quoddam perseverantiae donum consistens in quodam speciali auxilio et protectione, qua Deus ita protegit et munit quosdam, ut fore indeclinabiliter et infallibiliter in gratia perseverent usque ad mortem, quod quibusdam conceditur, ut forte Apostolis post acceptum S. Spiritum et (ut in scholio additur) iis qui dicuntur confirmati in gratia. Aliud est perseverantiae donum, quod consistit in quodam auxilio et protectione qua Deus ita adest, ut possint in gratia perseverare si velint, et hoc donum est necessarium ad salutem, et datur omnibus istis immediate in actu primo.

14. Indurati et excecati habent sufficiens auxilium ex parte Dei ut convertantur. Et infra: Omnes infideles semper et ubique habent sufficiens auxilium ad salutem ex parte Dei.

15. Omnia loca Scripturae s. quae significant, esse impossibile

quosdam converti, intelligenda sunt, ut impossibile accipiatur pro eo, quod est valde difficile.

16. Parvuli ex parte Dei habent remedium sufficiens contra peccatum, praesertim in nova lege. Nam Christus pro omnibus mortuus est, et pro omnibus instituit sacramentum in remedium peccatorum, nemino excepto. Atque id (quod in scholio additur) ex Epistola B. Cypriani 59. satis aperte colligitur.

17. Quod applicatio talis remedii (Baptismi videlicet) his vel illis ob aliqua impedimenta occurrentia fiat impossibilis, non est Deo imputandum, quia non ordinat ut non possit applicari, vel ut talia impedimenta occurrant, sed tantum permittit secundum communem cursum rerum, sicut permittit peccata.

18. Omnes infideles semper et ubique habent sufficiens auxilium ex parte Dei, seu in actu primo. Si enim facerent quod in ipsis est, et quantum possent secundum praesentem dispositionem naturalem, vel supernaturalem quam habent, Deus illuminaret eos, ut credere possent vel converti.

19. Qui invincibiliter ignorat fidem, tenetur ad praecepta naturalia, id est, ad Decalogum, ergo habet auxilium morale sufficiens ad illa explenda, quia Deus neminem obligat ad impossibile; alioquin videtur accedere ad sententiam haereticorum, qui dicunt, per peccatum originale amissum liberum arbitrium ad bonum.

20. Sententia, quae dicit eos qui salvantur, non efficaciter electos ad gloriam ante praevisionem bonorum operum, vel applicationis remedii contra peccatum, videtur maxime probabilis. Tenent autem hanc sententiam omnes Patres Graeci, adeo ut communiter dicatur sententia Graecorum. Et in scholio: Quanquam diversa sententia Augustino tribuatur, non puto tamen esse Augustini. Nam ubi de hac re loquitur, non exprimit utrum loquatur de immediata electione ad gloriam, an de mediata quae est ad gratiam. Item, an loquatur de electione absoluta et efficaci, an de conditionata, id est, si gratiae fuerint cooperati, quomodo intelligendas esse promissiones divinas docet Tridentinum Concilium sess. 6. Quod si tamen contraria sententia esset D. Augustini, non admodum referret.

21. Deinde probatur alius pluribus testimoniis (Apoc. 3.). Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam, ergo corona potest amitti. Cui respondet Augustinus c. 13. de corr. et gratia: Scripturam ita loqui, non quod corona possit amitti, sed ut homines stent in timore.

22. In statu innocentiae sufficiebat homini ad salutem gratia, qua poterat perseverare si vellet: ergo et nunc.

23. Si electio est ad certum gloriae gradum, igitur omnia opera iustorum debent absoluta Dei voluntate esse praedeterminata, nec poterunt aliter, nec aliud operari, quam sit a Deo praedeterminatum, quod est contra libertatem.

24. Martyria et afflictiones Sanctorum, quas patiuntur ab impiis,

sunt excellentissima media salutis ipsorum, ergo etiam haec ante omnem praevisionem erant praedeterminata, quod est falsum, quia Deus non est auctor peccati.

25. Ad illud Ezechielis (Ezech. 36.), faciam ut in praecipis meis ambuletis etc., dico ibi significari, Deum daturum abundantiore gratiam in nova lege, quam in veteri, qua fiet, ut re ipsa plures ambulent in lege Dei, quam in lege veteri. Non ergo illud, faciam ut ambuletis, significat illum providentiae modum per quem omnes infallibiliter servarent praecceptum Dei.

26. Non est voluntas absoluta Patris, ut omnes, quos ipse dat Filio, absolute salventur, ut patet Ioan. 17. ubi dicit, quod ex illis quos dedit ei Pater perierit filius perditionis, qui seipsum perdere voluit; sed voluntas Patris est, ut omnes habeant sufficientia auxilia, et non stet per ipsum quo minus salventur.

27. Haec sententia Apostoli, omnia cooperantur in bonum his qui secundum propositum vocati sunt sancti, loquitur in genere de omnibus diligentibus Deum, non autem tantum de illis qui erant praedeterminati.

28. In his verbis (Rom. 9.), Iacob dilexi, Esau autem odio habui, per dilectionem non significatur efficax ordinatio ad gloriam, sed ad maiora dona gratiae, quae non erant ex praevisis meritis. Quia enim ex Iacob nasciturus erat Christus, voluit illi Deus et eius posteritati maxima dilectionis signa ostendere, quae non ostendit fratri eius Esau, ita ut comparatione Iacob et populi Israelitici, Esau et Idumaei possint videri odio habiti.

29. Si Deus, praevisto originali peccato, absoluta voluntate constituit hunc hominem excludere a regno, vel admittere ad regnum ante omnem operum praevisionem, ergo nullis operibus bonis vel malis poterit averti quod decretum est. Nam haec suppositio divinae voluntatis facta est independenter a libertate humana: ergo absolute necessarium est hominem damnari,posito quod Deus illum reprobaverit, et speciali providentia procurari debebit, ut in peccatis moriatur.

30. Numerus praedestinatorum non est certus ex praedeterminatione, quae antecedit omnem praescientiam operum.

31. Haec sententia de praedestinatione et reprobatione maxime consentanea est divinae bonitati, Scripturarum auctoritati, Patrum testimonio et naturalis rationis aequitati, in nulla re omnino Pelagio favens, et quam longissime a sententia Lutheri et Calvinii et reliquorum haereticorum nostrae tempestatis recedens, a quorum sententia et argumentis difficile est alteram sententiam vindicare.

IUSTIFICATIO SEU DEFENSIO CENSURAE

Facultatis S. Theologiae Academiae Lovaniensis contra assertiones quasdam Professorum ibidem Societ. Nonini Iesu.

[Antapologia.]

Controversiae summa et primaria capita.

De Scriptura Sacra.

1. Assertio 3. de Scriptura. Scripturae sacrae verba sententiasque singulas adeo non esse a Spiritu Sancto inspiratas, ut integer etiam liber sola humana industria absque Spiritu Sancti assistentia scriptus, sacra Scriptura fieri possit, si postea Spiritus Sanctus nihil falsum ibi esse testetur; atque huius generis exemplum in 2. fortasse Machabaeorum exstare libro.

De Praedestinatione.

2. Apol. assert. 1. et 3. Praedestinationem ad gratiam, seu decretum liberandi hominem e massa perditionis, praesupponere conditionatam praescientiam obediendi et assentiendi gratiae seu vocationi Dei, hanc nimirum qua illum praeviderit Deus sequiturum et non repugnaturum, si sic vel sic vocaretur; absque hac autem praescientia explicari vix posse, quomodo in praedestinatione libertas salvetur arbitrii.

3. Apol. assert. 20., 21. et 23. Electionem ad gloriam non esse immediatam, absolutam et efficacem, sed ex praevisione meritorum et conditionatam, quomodo conditionatae sunt aeternae vitae promissiones, si videl. divinae gratiae fuerimus cooperati. Alioquin enim et consequendae salutis et mediatorum huc perducuntur absolutam sequituram necessitatem, adeoque videri etiam bonorum operum necessitatem ac meritum iuxta Calvinii sententiam tolli.

De Providentia Dei.

4. Apol. assert. 17. Indignum videri Deo, si ante omnem praevisionem secundarum causarum, de rebus etiam minimis disponat atque praedeterminet; omnemque generaliter Dei voluntatem, seu constitutionem, qua ante praevisionem causarum secundarum aliquid praedeterminet, libertati contingentiaeque adversari.

5. Apol. assert. 24. Christi passionem et crucem non fuisse aeterna Dei voluntate praedeterminatam atque ut tempore suo eveniret absolute dispositam, sed ex praescientia tantum Iudaicae malitiae praevisam atque permissam. Deum alioqui, si Christum absolute crucifigi voluisset, peccati crucifigentium debere esse autorem.

6. Apol. 8. et 9. assert. Quando aliquid praesupponitur, quod in nostra non sit potestate, tum id quod per necessariam consequentiam inde colligitur, ita esse necessarium, ut liberum esse non possit.

De Gratia Christi.

7. Apol. assert. 8., 9. et 10. et ibid. in Apol. ad Censuram Duacensem. *Gratiam Christi quamvis sufficientissime praeparatam, relinquere nihilominus voluntatem indeterminatam et indifferentem ad bene velle; esseque hoc de liberi actus ratione, ut a voluntate procedat tempore et natura prius ad actum ipsum indeterminata ac indifferente, ideoque gratiam efficaciter et infallibiliter voluntates nostras determinantem, actus ipsius tollere libertatem.*

8. *Dei gratiam quantumcumque efficacem sic esse in liberi arbitrii potestate, ut quamvis interdum difficile sit ei non cadere, possit tamen frustra et obsequi consercionis effectu esse adhibita, si videlicet acquiescere noluerimus.*

9. Apol. assert. 8. et 9. *Gratiam efficacem, de qua Scripturae loquuntur et Augustinus disserit, qua fiat videlicet ut non possimus tantum, sed et facimus, esse quemdam Dei concursum specialem et supernaturalem naturali ac generali similem, qui peccatori sufficienter excitato ita paratus ac praesto sit, quemadmodum alter naturali potentiae videndi, ambulandi, etc.*

10. Apol. assert. 8. et 9. et ibidem in Apologia Censur. Duacens. *Ad explicationem sententiae de gratia ad singulos actus necessaria, sufficere habitus infusus, et illum iam dictum concursum, eamque etiam D. Thom. esse sententiam.*

11. Duplicem statuendam esse post lapsam perseverantiam, alteram, qua quisque perseverare possit, si velit; alteram qua actu perseveret. Illam communem esse iustorum omnium, hanc paucorum tantum quorundam, qui in gratia sint confirmati.

12. *Habere omnes homines, etiam infideles ac obduratos, semper et ubique ex parte Dei sufficiens auxilium, quo se convertere et a peccatis exurgere possint; alioqui enim non fore Christum Redemptorem omnium, futuram deinde quamplurimis Dei legem observatu impossibilem, nec defuturam peccatoribus in die iudicii de transgressione legitimam excusationem.*

13. *Quin et parvulos omnes, in maternis uteris morientes, habere similiter sufficiens salutis remedium: alioquin enim eadem, de Redemptore omnium Christo ac relicta excusatione, sequutura absurda.*

14. Apol. assert. 6. Apol. assert. 2. Quocirca improbabilis etiam esse B. Augustini expositiones circa illud Apostoli, Deus vult omnes homines salvos fieri; nec eius instituto congruentes. Idque propterea, ut de sufficienti omnibus parata gratia sensus, qui Augustino placuit, retineri possit.

PROPOSITIONES EX DICTATIS IACOBI IANSONII EXCERPTAE.

1. „Dominus praecepit Semei, ut malediceret David“ est locutio propria.

2. Deus obrutum cordis torrem qui latet in malorum cordibus exagitat quatuor modis: deserendo, subministrando, formando et commovendo.

3. Deus homini fragili tentatione commoto non solum peccatorum irritabula obvenire permittit, sed ipse quoque eadem mittit et definito consilio obicit, ut horum occasione et adminiculo prior hominis iniquitas incremens posteriore et deteriore puniatur.

4. Sicut ad iustitiam Dei pertinet ut post hanc vitam peccatum a se remissum supplicii vindicetur, ita ad iustitiam Dei pertinet, ut peccati turpitudinem etiam in hac vita graviori sorde dehonestetur.

5. Etsi ex opere Divini iudicii perversitas in corde hominis oritur, non tamen dicendus est Deus hominem pervertere, quia non delectatur hominis perversitate, sed iustitiam exercere; sicut non est dicendus crudelitatem exercere, sed iustitiam, cum tormenta inferorum infligit, quia non delectatur tormentis, sed iustitia.

6. Hae locutiones: per potentiam hominem ad peccatum induci; ex opere Divini iudicii perversitas in corde hominis oritur; etc. non sunt impropriae, et licet illis passim uti, non adiecto pio aliquo commentario.

7. Id quod in Deo operante seu mittente habet rationem vindictae, id in homine cooperante seu acceptante habet rationem culpae, et quod quatenus a Deo proficiscitur, habet rationem supplicii, idipsum quatenus ab homine suscipitur, habet rationem peccati.

8. Deus inconditam animi humani malitiam nullo certi mali conceptu proposito definitam in placitum sibi malorum genus format atque temperat.

9. Nunquam iudicis in mentem venire potuisset tanti mysterii supplicia irrogare Christo, nisi vastissimum eorum crudelitatem Deus omnipotens in istorum suppliciorum inflictionem formasset, inclinasset, temperasset.

10. Haec formatio intrinseca operatione in ipsum hominis affectum et sensum penetrat.

11. Deus desiderii humani impetum in opus sibi congruum et proprium aestuantem commovet intrinseca et in affectum hominis penetrante operatione, ut tempore Deo placito in opus concupitum erumpat, aut in vindictam eius, quem vult damnari, aut in exercitationem eius, quem vult probari vel purgari.

12. Impossibilitas seu necessitas hominis captivi non admittit ei rationem liberi arbitrii, quia non sentit ullam violentiam, sed spontaneam electionem.

13. Necessitas superveniens libero arbitrio non tollit libertatem, quia libertas est naturalis, haec autem necessitas est accidentaria.

14. Sola necessitas naturalis, non autem accidentaria repugnat libertati, et ita est intelligendus ille articulus a Bulla damnatus: *Id quod voluntarie fit, libere fit, etiamsi necessario fiat*; nempe ut articulus loquatur de necessitate naturali, non accidentaria.

15. Necessitas peccandi peccato inducta non excusat a peccatis ex ea provenientibus, excusaret tamen, si non esset inducta per peccatum.

16. Qui spiritu vitae destituti sunt, quid aliud parere possunt, nisi opera mortis aeternae?

17. Illa sententia Concilii Tridentini: Deus sua gratia iustificatos non deserit nisi prius deseratur, intelligenda est, quod non spoliat illos iustitia, iusto tamen iudicio suo illos saepe derelinquit et dimittit, sicut olim dimisit gentes ingredi vias suas; quod idem est, ac si diceretur: Deus gentes libero dimisit arbitrio non subministrato illis gratiae suae adiutorio.

18. Deus hominem reprobum iustum in fine vitae suo iudicio relinquit propter peccatum originale, quia etsi peccatum originale sit remissum, poenae tamen temporales non sunt remissae; talis autem poena est haec derelictio.

19. Deus obligat multos homines sub interminatione mortis aeternae ad sua praecepta servanda, quibus propter peccatum originale decrevit non dare auxilium necessarium ad illa servanda. Dicit ergo Deus illis hominibus: Volo et praeceptum sub poena aeternae damnationis, ut serves omnia mandata mea; nolo tamen tibi dare auxilium, ut possis ea servare.

20. Ad omne opus bonum requiritur gratia quaedam quae posita homo statim consentit in illud et non potest non consentire.

Haec propositiones missae sunt ex Lovanio a P. Leonardo Lessio mense Julio 1587. Sunt autem excerptae ex dictatis Iacobi Iansonii Doctoris Lovaniensis, ut existimo, patria Amsterdamsis.

CENSURA AD SENTENTIAS LOVANO MISSAS.

Ad duo capita revocari possunt omnes sententiae, quae ex Lovaniensi civitate missae sunt. Primum caput continet eas, quae Deum facere videntur auctorem peccatorum. Eae sunt 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10. et 11.; et quidem possent, meo iudicio, pleraeque harum sententiarum sano modo exponi, ut exponere solent doctores verba Sancti Augustini lib. de gratia et libero arbitrio cap. 20. Sed tamen videntur omnes hoc tempore scandalosae, cum in modo loquendi conveniant cum sententia Calvinii et Melancthonis, quae damnatur in Concilio Tridentino sess. 6. can. 6. Nonnullae etiam videntur non solum falsae, sed etiam erroneae, ut 1. et 6.; nam ipso etiam Augustinus loco citato, quem auctores harum sententiarum pro se citare solent, indicat non esse propriam loquutionem illam, *Deus praecepit Senei, ut*

malediceret David. Quomodo, inquit Augustinus, dixerit Dominus ut malediceret David, qui sapiens, et intelliget; non enim iubendo dixit, ubi obedientia laudaretur etc. Alterum caput comprehendit eas, quae liberum arbitrium tollere videntur. Eae sunt 12., 13., 14. et ceterae usque ad 20. Summa harum sententiarum haec est, homines peccatores destituuntur aliquando auxilio necessario ad non peccandum, et ideo necessario peccant, et tamen libere, quia voluntarie; qui autem auxilium Dei necessarium habent, illi necessario bene operantur et tamen libere. Quae sententia videtur omnino haeretica, 1° quia non agnoscit liberum arbitrium a necessitate, sed solum a coactione, quale liberum arbitrium admittit etiam Calvinus lib. 2. contra Pighium, neque ab ullo haeretico negatur, cum sit etiam in amentibus et in ipsis animantibus bratis; 2° quia repugnat expresse canonis 4° sess. VI. Concilii Tridentini; Concilium enim definit, hominem praeventum et adiutum a Deo posse dissentire si velit; sententia autem 20. huius auctoris docet, non posse non consentire eum, qui auxilium illud habet, quod ad omne bonum opus requiritur; 3° quia hinc sequitur praecepta Dei esse impossibilia plurimis hominibus, qui tamen ad ea servanda tenentur sub interminatione mortis aeternae, ut habet propositio 19. Quod tamen est contra Dei clementiam et iustitiam iuxta illud Leonis serm. 16. de passione Domini: *Iuste instat praecepto qui praevirrit auxilio.* Hae sententiae viginti excerptae sunt ex scriptis eiusdem doctoris Iacobi Professoris Lovaniensis, qui intus est Michaeli Baio, et qui eius erroribus aliquando addictissimus fuit, utinam etiam modo non sit.

Haec mihi videntur, salvo semper meliori iudicio.

Robertus Bellarminus.

SENTENTIA BELLARMINI DE CONTROVERSIA LOVANIENSI.

Fatentur aliqui ex ipsis Lovaniensibus doctoribus, auctorem totius tragoediae nuper commotae contra Patres Societatis Iesu, fuisse D. Michaellem Baium, cum nonnullis eius adhaerentibus, et certe censura facultatis Theologiae satis aperte redolet phrasim et stilum D. Michaelis. Porro praecipuum controversiam, vel potius fundamentum et radicem omnium controversiarum fatentur ipsi doctores Lovanienses esse questionem de gratia et libero arbitrio, et ideo mox ab exorta ista questione instituerunt lectionem publicam de gratia et libero arbitrio contra Patres Societatis, et in thesibus impressis ex ea lectione decerpitis et publice ad disputandum propositis asseruerunt, non posse liberum arbitrium se disponere ad iustitiam, vel eam apprehendere, aut exercere sine auxilio gratiae, illud autem auxilium esse subministratum spiritus Christi, eam vero subministratum esse ipsum actum bonum gratis immissum; et hanc esse gratiam praeparantem,

et necessariam in singulis actibus. Ex quibus sequitur, ut nullum sit tempus, quo possit liberum arbitrium a Deo excitatum, praeparatum et adiutum bene agere vel non agere, nam si absit illa gratia praepoerans, non potest liberum arbitrium bene agere, ut ipsi fatentur; si adsit, non potest non bene agere, quia illa gratia est ipse actus bonus gratis a Deo immissus, et hinc negant, auxilium sufficiens distingui ab efficaci et dari omnibus pro loco et tempore, et iustos omnes habere gratiam sufficientem, qua possint perseverare si velint, et alia id genus, in quibus a Patribus Societatis dissident; Patres enim contendunt liberum arbitrium per gratiam praevenientem excitatum et praeparatum Deo adiuvante posse bene agere, et posse etiam gratiam praevenientem reiicere et non bene agere; et distinguunt auxilium sufficiens, quod omnibus pro loco et tempore dari dicunt, ab auxilio efficaci quod iis solis datur, qui re ipsa convertuntur et bene agunt; distinguunt etiam gratiam, quam habent omnes iusti, ut possint perseverare si velint, a dono perseverantiae quo re ipsa infallibiliter perseveratur, quod est proprium electorum. Et quia sententia Lovaniensium de gratia illa praepoerante et efficaci necessaria ad singulos actus videtur repugnare Tridentino Concilio, quaesierunt aliquando Patres Societatis ab ipso D. Michaeli, quomodo cohaereret eius opinio cum Concilio, quod sess. 6. cap. 5. et can. 4. definit, liberum arbitrium a Deo motum et excitatum posse libere consentire, posse etiam dissentire et gratiam reiicere. Respondit, Concilium non ita proprie esse loquutum, ut loquitur S. Augustinus, et illa capita dogmatica non fuisse relecta, et alibi deprehensum quemdam errorem. Et quia eadem ista sententia Lovaniensium de gratia efficaci videtur coincidere cum opinione D. Michaelis, quae habetur in eius libro de libero arbitrio, quaeque damnata est a Pio V. Pontifice Maximo ac deinde ab eius successore Gregorio XIII. in bulla Lovanii publicata, primo per Dominum Morillonium, deinde per Patrem Franciscum Toletum: interrogati Lovanienses a Patribus de hac re responderunt, propositionem illam damnatam: *Quod necessario fit, libere fit, modo voluntarie fiat*, et illam: *Sola violentia repugnat libertati*, debere intelligi de necessitate naturali, non de adventitia; necessitatem autem, quam inducit peccatum vel gratia efficax, non esse naturalem, sed adventitiam. Sed omnes vident, hoc esse illudere bullae. Nam Summi Pontifices damnarunt id, quod Michaeli sentire et docere cognoverant tum ex libris eius, tum ex relatione eorum, qui eius sententias collegerant; Michael autem nunquam sensit, ut nec ullus alius, libere fieri id quod necessario fit naturali necessitate, qualis necessitas est in brutis, sed [quod necessario fit] necessitate adventitia ex peccato vel gratia. Quare non sine causa multi iudicant Dominum Michaeli et eius amicos movisse hanc litem, ut suas sententias iam damnatas a Sede Apostolica iterum excitent, protegant et defendant.

RESPONSIO P. LEONARDI LESSII

PROFESSORIS S. THEOLOGIAE COLLEGII SOCIETATIS IESU

AD

ANTAPOLOGIAM VEN. FACULTATIS S. THEOLOGIAE UNIVERSITATIS LOVANIENSIS.

[Rmo D. Nuntio Apostolico Frangipani oblata.]